

Дедуктивний метод навчання в професійній підготовці фахівців економічної галузі в закладах вищої освіти

Теловата Марія Теодозіївна

levochkomariya@gmail.com

У сьогоднішній час виникає потреба у відході від економістів загального профілю до розвитку моделі випускника, здатного продуктивно працювати в різних галузях виробництва, який має високий рівень економічної компетентності. Для цієї мети потрібне подальше вдосконалення процесу управління якістю освіти в Україні, що є найважливішим компонентом Програми розвитку модернізації освіти і Концепції розвитку освіти в Україні до 2020 року. Освітня політика держави, що реалізує основні ідеї цих програмних документів, орієнтована на досягнення важливої мети – підвищення ефективності вищої освіти. Ефективність освіти в Україні, націлена на результат, і є гарантією досягнення такого рівня професійної підготовки майбутніх фахівців економічної галузі, яка відповідає міжнародним, європейським стандартам.

У процесі професійної підготовки студентів у ЗВО активно використовуються різні освітні технології: програмно-цільові, контекстні, модульні та ін., їх вплив на вдосконалення навчального процесу підготовки поза сумнівом. Але, в той час, спостерігається непослідовний підхід до рішення завдань професійної економічної освіти. Традиційний, інтенсивний шлях розвитку системи професійної економічної освіти, не може забезпечити її функціонування і розвиток на рівні сучасних вимог економіки і виробництва. Потрібні якісні зміни в змісті та технологіях економічної освіти, як складової професійної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти. На нашу думку, необхідною умовою підвищення ефективності економічної освіти є організований процес взаємодії учасників професійної підготовки, який спрямований на розвиток нових технологій і створення передумов для вдосконалення і поширення цих технологій. Аналіз розвитку теорії професійної освіти, загальної педагогічної теорії з проблеми нашого дослідження, дозволяє виділити наступні традиційні підходи до її рішення:

– теорії розвитку особистості та діяльності (В. Давидов, П. Гальперін, І. Зязюн, А. Леонтєв, Л. Лозовецька, В. Майборода, Н. Ничкало, Л. Романишина, Л. Радкевич, Н. Тализіна та ін.);

– теорія управління функціонуванням і розвитком освітніх систем (В. Загвязинський, Г. Єльнікова, Е. Лузік, В. Лазарєв, М. Поташник, В. Свистун, П. Третяков, В. Федорченко, Т. Шамова та ін.);

– програмно-цільовий підхід до визначення цілей, результату і ефективності освіти (А. Белкін, В. Бобрицька, К. Вазіна, С. Воровщиков, Н. Гузій, Є. Павлютенков, М. Ростока, Н. Фоменко та ін.);

– теорія цілісності освітнього процесу (Л. Барановська, Н. Булгакова, Б. Гершунський, В. Давидов, Л. Журавська, І. Зарубінська, Н. Нікандров, А. Тупчій, В. Шадриков та ін.);

– особистісно-орієнтований підхід до визначення змісту освіти (Е. Бондаревська, В. Беліков, С. Гончаренко, Н. Гресь, А. Ільченко, М. Кларін, А. Петрівський, І. Якиманська та ін.);

– теорія безперервного професійного навчання (В. Андреев, Л. Зоріна, В. Кремінь, М. Левочко, А. Новіков, П. Олійник, С. Сисоєва).

Проте проблеми, викликані введенням скорочених дистанційних форм навчання, не дозволяють повною мірою зберегти колишні традиційні методики навчання без інноваційних змін. У рамках скороченого аудиторного навантаження досить складно організувати поглиблене подання навчального матеріалу студентам, що знижує якість навчального процесу в ЗВО. Для ефективного навчання студентів нині необхідно застосовувати оновлені підходи до розвитку розумових процесів студента. Актуальним для цих цілей може виступати дедуктивний метод навчання, як найбільш близький до природних процесів пізнання. Дедуктивний підхід до пізнання найбільш близький до природних процесів пізнання людини, що допомагає збільшити межі інтелектуального простору. Тобто, дедуктивний метод допомагає розсунути межі інтелектуального простору людини, оскільки наше мислення, набагато швидше, проходить шлях пізнання від виділення типового, цілого до конкретного прикладу. В освітньому процесі теорія дедукції наукового і навчального пізнання на сучасному етапі досліджувалася в працях К. Баранова, Єжи Тоцькій, В. Малишко, Н. Колясникова, В. Когана та ін. Проте, застосування все більш складних підходів до дедуктивного мислення, говорить про актуальність теорії дедукції, яка нині набуває статус інновації.

Таким чином, на основі аналізу теорії і практики сучасного змісту професійної та економічної освіти студентів, ми констатуємо наявність наступних протиріч:

– між потребою економіки і виробництва у фахівцях з високим рівнем економічної компетентності та недостатньо ефективним процесом традиційної професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі економіки;

– між загребуваністю систем вищої освіти інноваційних технологій навчання студентів і недостатнім науковим і методичним обґрунтуванням і використанням дедуктивного методу навчання обліково-економічним дисциплінам у ЗВО.

Однак, зазначені протиріччя визначили проблему нашого дослідження: як підвищити ефективність формування професійної компетентності в студентів у процесі професійної підготовки у ЗВО з використанням дедуктивного методу навчання.

Сучасна економіка вимагає якісно нового економічного стилю мислення, що ґрунтується на теоретичних знаннях і розумінні інноваційних підходів, економічних законів, ринкових відносин і сучасних завдань. Для інноваційного та економічного стилю мислення майбутніх фахівців економічної галузі характерні такі складові: аналітична, системна, стратегічна, інтегрована, а також володіння дедуктивною логікою й дедуктивним економічним мисленням.

Дедуктивна логіка як складова економічного мислення – це вид логіки, що використовує знання й розуміння економічних законів, ринкових стосунків,

напрямів і способів міркування, котрі гарантують їх об'єктивність. Дедуктивне економічне мислення – це розумовий процес, який сприяє виведенню об'єктивних взаємоз'вязків економічних явищ, що становлять цілісну макроекономічну систему.

Дедуктивний метод навчання – це сукупність способів і шляхів досягнення відповідного рівня сформованості професійної компетентності, що задається, при спільній діяльності педагога і студента з використанням дедуктивної логіки побудови і засвоєння навчального матеріалу, котрий вивчається. Суть дедуктивного методу при вкладанні обліково-економічних дисциплін майбутнім фахівцям економічної галузі у ЗВО розкривається у визначенні методу, його мети, завдань, основних функцій і досягнень.

Зазначені протиріччя можна вирішити, якщо розглянути і впровадити дедуктивний метод як чинник ефективного формування професійної компетентності студентів ЗВО економічного профілю у рамках вивчення дисциплін загальноекономічного циклу.

Традиційно цілі освіти визначалися набором знань, умінь, навичок, якими повинен володіти майбутній фахівець. На сучасному етапі цей підхід втрачає свою актуальність. Людське співтовариство потребує на сьогодні фахівців, що мають високу міру відповідальності, здатність вирішувати самостійно і грамотно життєві, професійні завдання, виробничі ситуації і мати відповідний рівень сформованості професійної, зокрема – економічної компетентності для їхнього подальшого зростання у професії.

Управління розвитком науково-освітнього потенціалу України через призму сучасної історіографії

Черевичний Геннадій Семенович

Науково-освітній потенціал України потребує якісної, відповідної до сучасних умов системи управління.

Зверненням як вітчизняних, так і закордонних дослідників, які вивчають проблеми менеджменту в цієї царині присвячено працю «Управління освітою» академіка В. Лугового [5].

Стратегію розвитку освітньої та наукової галузі, відображеної у нормативно-законодавчих актах (з 90-х рр. XX ст. – початок XXI ст.) розкрито у дослідженні «Науково-освітній потенціал нації: погляд у XXI століття», опублікованої у трьох книгах [2; 3; 4].

Фактологічною, насиченою аналітичним підґрунтям, що розкриває фінансовий менеджмент та стратегію науково-технічних пріоритетів, є монографія «Державна підтримка наукової діяльності: стан, результати, науково-технічні пріоритети» [1]. Додатковим позитивом цієї роботи став моніторинг світових тенденцій підтримки наукової діяльності, а саме: організаційно-економічні механізми стимулювання й прогнозування науково-технологічного розвитку, програмно цільові інструменти реалізації